

Passieve vismonitoring zoete Rijkswateren:

Voortgangsrapportage april – november 2008

O.A. van Keeken, J.A.M. Wiegerinck, J. van Willigen,
H.J. Westerink & H.V. Winter

Rapport C094/08

Institute for Marine Resources and Ecosystem Studies

Wageningen *IMARES*

Vestiging IJmuiden

Opdrachtgever: RWS-RIZA
Postbus 17
8200 AA Lelystad

Publicatiedatum: 1 december 2008

- Wageningen **IMARES** levert kennis die nodig is voor het duurzaam beschermen, oogsten en ruimte gebruik van zee- en zilte kustgebieden (Marine Living Resource Management).
- Wageningen **IMARES** is daarin de kennispartner voor overheden, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties voor wie marine living resources van belang zijn.
- Wageningen **IMARES** doet daarvoor strategisch en toegepast ecologisch onderzoek in perspectief van ecologische en economische ontwikkelingen.

© 2007 Wageningen **IMARES**

Wageningen IMARES is een samenwerkingsverband tussen Wageningen UR en TNO. Wij zijn geregistreerd in het Handelsregister Amsterdam nr. 34135929, BTW nr. NL 811383696B04.

A_4_3_1-V4

De Directie van Wageningen IMARES is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Wageningen IMARES; opdrachtgever vrijwaart Wageningen IMARES van aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets van dit rapport mag weergegeven en/of gepubliceerd worden, gefotokopieerd of op enige andere manier zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1. Inleiding.....	4
2. Passieve monitoring 2008	4
2.1 Fuikenregistraties	4
2.2 Zalmsteekbemonsteringen.....	6
Verantwoording	8

1. Inleiding

In deze rapportage wordt een overzicht gegeven van de stand van zaken per 30 november 2008 van de passieve vismonitoring uitgevoerd in opdracht van het Ministerie Van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en Rijkswaterstaat RIZA in het kader van de MWTL-monitoring.

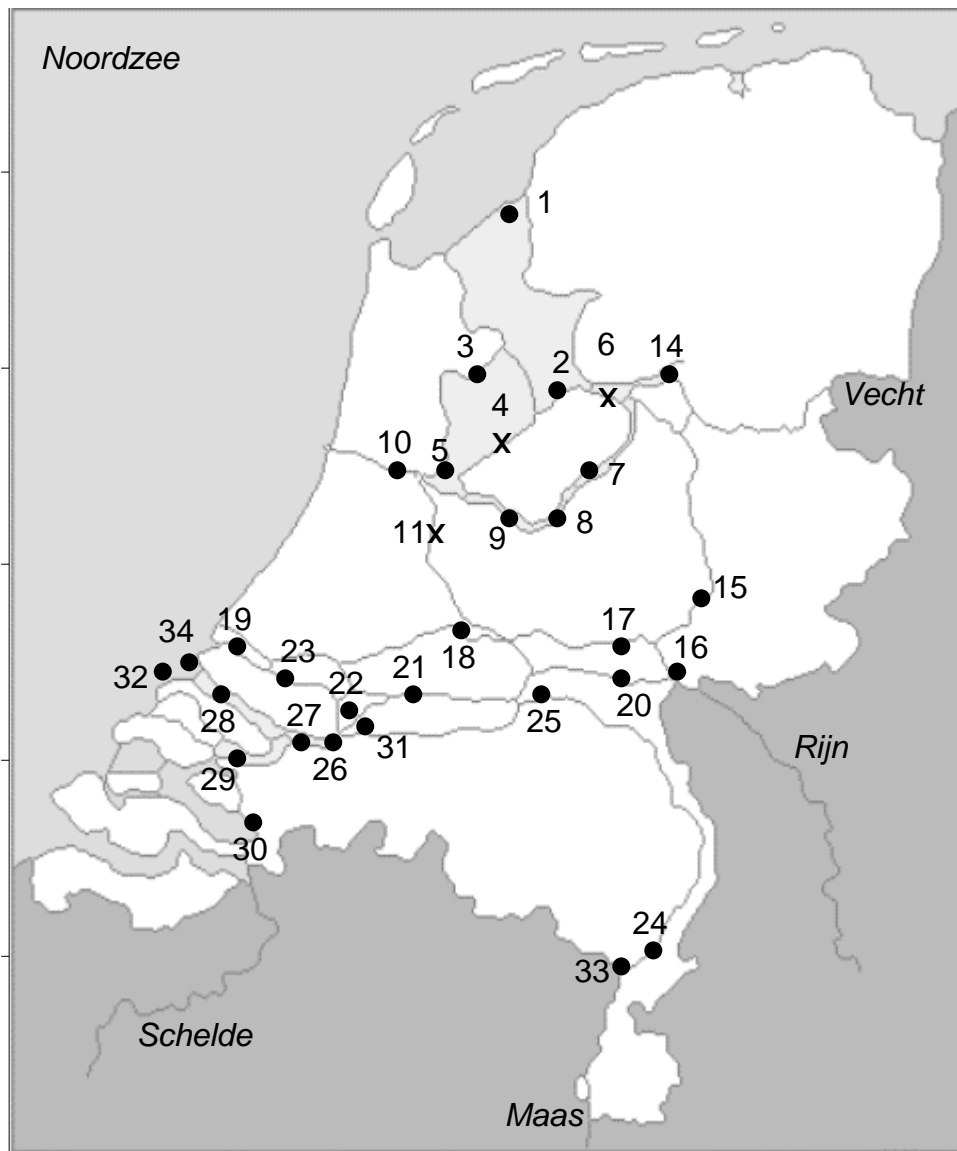
2. Passieve monitoring 2008

2.1 Fuikenregistraties

In de Nederlandse rijkswateren worden van 30 meewerkende beroepsvissers de fuiken bemonsterd (Figuur 1). In dit rapport zijn de locaties genummerd van 1 t/m 34, waarbij de gebieden 12 en 13 al in het begin van de monitoringsperiode (vanaf 1993) zijn afgevallen en gebied 11 sinds 2001. Met ingang van 2006 zijn tevens gebieden 4 en 6 afgevallen. De ene beroepsvisser is gestopt, met de andere beroepsvisser kon geen overeenstemming gevonden worden over vergoeding voor de bemonstering, naar aanleiding van de perikelen rond de gunning en onderhandelingen met andere partijen. Met alle andere beroepsvissers is wel een overeenkomst gesloten kunnen worden. In 2008 is de beroepsvisser in gebied 23 gestopt en is de monitoring in dit gebied overgenomen door een andere beroepsvisser die al in het programma zit, zodat de monitoring wordt gecontinueerd.

Op de meeste locaties worden gewone aalfuiken, zogenaamde staande (hok-) fuiken gebruikt. In de Maas, direct onder de stuw te Lith (gebied 25) en beneden de stuw te Linne (gebied 33) wordt de monitoring uitgevoerd met behulp van een ankerkuil, die in de stroom wordt geplaatst. Op deze locatie wordt geen normale fuikvisserij bedreven. Vanwege te sterke stroming en/of andere oorzaken, met name fuikdiefstal, is in rivieren het gebruik van staande fuiken aan stokken slechts zeer beperkt mogelijk. In plaats daarvan wordt veelal met schietfuiken gevist. Daarnaast wordt ook met treinen van fuiken gevist. Dit zijn series van met elkaar verbonden fuiken, die alle met de punt naar de stroom gericht staan. De vistuigen die door de meewerkende vissers worden gebruikt zijn primair gericht op het vangen van hun voornaamste inkomstenbron: de aal. Ook de maaswijdte (18-20 mm gestrekte maas) is hierop aangepast. De overige soorten belanden als bijvangst in deze fuiken. Aan de meewerkende vissers is gevraagd van hun totale bestand aan fuiken vier fuiken te selecteren en hiervan de vangsten te registreren. Bij de selectie van de fuiken is gevraagd om die fuiken te kiezen waarvan ze verwachten dat daar de grootste soortendiversiteit mee kan worden waargenomen en niet noodzakelijkerwijs de hoogste aalvangst.

Gedurende het fuikseizoen worden in alle visgebieden bij iedere lichte vangsten van de vier geselecteerde fuiken geregistreerd op een standaardformulier. Op alle locaties worden de vangsten van baars, snoekbaars, pos, blankvoorn en brasem en in het IJsselmeer/Markermeer gebied daarnaast ook spiering niet geregistreerd aangezien dit de vissers veel tijd kost.

Figuur 1. Overzicht van de locaties van de fuiken die worden geregistreerd

Aan het begin van het vangstseizoen 2008 zijn voor 32 visgebieden pakketten samengesteld en opgestuurd. Dit pakket bevat:

- Brief met instructies voor de werkwijze van dat jaar.
- Voorbeeld vangstregistratieformulier.
- Lege vangstregistratieformulieren.
- Kaart waarop de locaties van de fuiken aangegeven moeten worden.
- Reeds gefrankeerde retourenvelop voor het terugzenden van het kaartje, de ingevulde vangstregistratieformulieren en een nota.
- Geplastificeerde factsheet omtrent de determinatie van grondels. Een dergelijke factsheet is al eerder rondgestuurd voor riviertrekvis.
- Geplastificeerde factsheet omtrent de determinatie van juveniele elft. Deze zijn uitgezet in Duitsland en kunnen mogelijk in de vangsten aangetroffen worden.

In de eerstgenoemde brief is gevraagd om evenals verleden jaar gedurende de zomer de eerste helft van de monsterformulieren te versturen en aan het einde van de visserij oktober/november de resterende vangstregistratieformulieren. Hierdoor is een deel van de gegevens al eerder ingevoerd.

Tussentijds is (meestal telefonisch) contact geweest met de vissers wanneer deze problemen hadden met het invullen van het formulier of moeite hadden een bepaalde vis te determineren.

Geplande werkzaamheden voor december 2008 - maart 2009:

- Invoer van de resterende vangstregistratiegegevens.
- Controleren van de gegevens.
- Verwerking van de gegevens en rapportage (concept eindrapport per 1 april 2009, definitieve eindrapport per 1 mei 2009).

2.2 Zalmsteekbemonsteringen

Op een vijftal locaties in het Nederlandse deel van het rivierengebied wordt de zalmsteekbemonstering uitgevoerd naar stroomopwaarts trekkende anadrome vis (met name zalm en zeeforel en indien aanwezig ook fint, elft en houting). Bij de monitoring wordt gedurende twaalf weken met behulp van zalmsteken door beroepsvissers gevist. De monitoring is opgezet om inzicht te krijgen in een mogelijk herstel van de salmonidenpopulaties en om uitzetactiviteiten bovenstrooms te kunnen evalueren.

Zalmsteken zijn grofmazige fuiken met een gestrekte maasopening van 14 cm vooraan die aflopen tot 7 cm achterin het net. De fuiken zijn met de opening tegen de stroom in gezet en voorzien van een schutwand dat tot de oever loopt. In 2009 wordt op de volgende locaties gevist door beroepsvissers (Figuur 2):

IJssel: in de bovenloop van de IJssel (direct bij de splitsing Nederrijn/IJssel) wordt met behulp van één zalmsteek gevist.

Nederrijn: in de Nederrijn (nabij de splitsing Nederrijn/IJssel) wordt met behulp van één zalmsteek gevist.

Lek: in de Lek wordt gevist met behulp van twee zalmsteken in het stuwkanaal van het sluizencomplex te Hagstein. Dit is de eerste barrière die optrekkende salmoniden op de Lek tegenkomen.

Maas: in de Maas wordt met één zalmsteek gevist stroomafwaarts van de stuw bij Lith (de eerste barrière in de Maas). Deze is nabij de uitstroomopening van de vistrap geplaatst.

Waal: in de Waal/Boven Merwede is met twee en indien mogelijk met drie zalmsteken gevist ter hoogte van Woudrichem en Gorinchem.

Alle zalmsteekvissers zijn minimaal eenmaal per monsterperiode bezocht om de vangstopstelling, determinatie en dataverwerking te controleren. Bij deze locaties wezen de controles uit dat de bemonstering en determinatie van vis verliep zoals afgesproken. De gegevens van de eerste periode (juni –juli 2008) van alle vissers zijn binnen. De tweede periode is net afgesloten (oktober tot eind november). Deze gegevens en logboeken moeten grotendeels nog verzameld worden van de desbetreffende beroepsvissers. Invoer van alle gegevens zal in december 2008 - februari 2009 plaatsvinden.

Figuur 2. Overzicht van de locaties van de zalmsteken die worden geregistreerd

Verantwoording

Rapport C094/08
Projectnummer: 4.39.21000.03

Dit rapport is met grote zorgvuldigheid tot stand gekomen. De wetenschappelijke kwaliteit is intern getoetst door een collega-onderzoeker en beoordeeld door of namens het Wetenschapsteam van Wageningen IMARES.

Akkoord: Dr. J.J. de Leeuw
Onderzoeker

Handtekening:

Datum: 25 november 2008

Akkoord: Drs. J. Asjes
Afdelingshoofd Ecologie

Handtekening:

Datum: 25 november 2008

Aantal exemplaren: 10
Aantal pagina's: 8
Aantal tabellen: 0
Aantal figuren: 2
Aantal bijlagen: 0